

TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

ITÜ VIJANDI KULTUURIKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Lendutours XII

RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA 12. LENNU LÕPUTÖÖDE E-NÄITUS

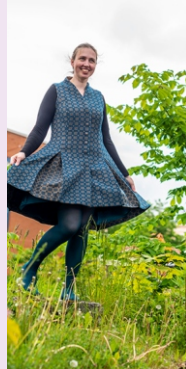

**Näitus „Lendutõus”
tutvustab TÜ VKA rahvusliku
tekstiili eriala üliõpilaste lõputöid
juba kaheteistkümnendat korda,
tänavu esmakordselt
e-näitusena.**

TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

TÜ VILJANDI KULTUURIKADEEMIA PÄRKANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

Lendutõus XII

Rahvusliku tekstiili eriala lõputööd koosnevad kirjalikust uurimusest ja käsitööna valmivast praktilisest osast. See võib olla käelist vilumust nõudev koopiaese või rahvakunstist inspireeritud autorilooming, sooviga rikastada kodumaise disainiga eesti kultuuriruumi.

Kirjalikke töid saab lugeda TÜ raamatukogu digitaalse depositooriumi D-Space kaudu.

Rahvusliku tekstiili eriala üliõpilased näevad eesti rahvakunsti kui elavat, arenevat ja ühiskonna muutustega kohanevat kultuuriosa ning soovivad selle kasutamisevõimalusi avardada ja tutvustada ka laiemale publikule.

Katre Mägi

Tänapäevaste võtetega valmistatud eesti meeste etnograafilised nahast peakatted

juhendaja Made Uus

KATRE MÄGI KÄSITÖÖMEISTRINA

Olen aastaid juba tegutsenud rätsepana ja kasutanud oma loomingus väga erinevaid materjale ja käsitöötehnikaid. Hetkel on fookuses naturaalsest nahast aksessuaarid ja peakatted. Minu jaoks on olulised hingega asjad, mille tegemisel on vaeva nähtud ja mis kestavad.

KATRE LÕPUTÖÖ

Lõputöös on antud ülevaade meeste talvemütside ajaloost ja kandmisviisidest, samuti tutvustatud nahast mütside õmblemisel kasutatud tehnikaid, töövahendeid ning materjale. Lõputöö praktilise osana valmis 10 etnograafilist talvemütsi meestele. Iga peakatte puhul seadis autor eesmärgiks saavutada võimalikult suur sarnasus ERM-i kogudes asuva originaaliga.

Kuusalu kihelkonna karvata parknahast
ja tumedakarvalisest lambanahast
Soome müts.

KATRE MÄGI
**10 ETNOGRAAFILIST TALVEMÜTSI
MEESTELE**

Mustjala lambanahkne härjasüdame müts.

Toimsest villasest kangast lambanahkse voodriga Ruhnu müts.

KATRE MÄGI 10 ETNOGRAAFILIST TALVEMÜTSI MEESTELE

Teadmata päritolu hülgenahast kaunistustega läki-läki, mille tagumine allakäänatav osa on erandlikult ühest tükist.

ITU VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Saaremaa lambanahkse esi- ja tagaklapiga
kroomnahast läki-läki.

KATRE MÄGI 10 ETNOGRAAFILIST TALVEMÜTSI MEESTELE

Palamuse lambanahkse servaga
rumm-müts.

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Lambanahkse esi- ja tagaklapiga läki-läki.

KATRE MÄGI 10 ETNOGRAAFILIST TALVEMÜTSI MEESTELE

Kadrina kihelkonnast pärit
kroomnahast läki-läkil on rebasenahkne serv
ja tallenahast vooder.

ITU VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRKANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

Kopranahast servaga Soome müts,
originaal pärit Ruhnust.

KATRE MÄGI 10 ETNOGRAAFILIST TALVEMÜTSI MEESTELE

Lüganuse nelja lambanahkse kõrvaga lont-
müts on õmmeldud kroomnahast ja vooderdatud
valge lambanahaga.

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Evelin Siiman

**Juustest ehete
valmistamise tehnoloogia
ja punumisvõtete
taasloomine Eesti Rahva
Muuseumi ja Viljandi
Muuseumi esemete näitel**

juhendaja Astri Kaljus

TTÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄÄANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

EVELIN SIIMAN KÄSITÖÖMEISTRINA

Mind köidavad esemed, mis on tehtud suure pühendumisega, kus iga nüanss on läbimõeldud ja täpselt teostatud.

Tavaliselt nõuab see tegijalt palju kannatlikkust, et alustada vajadusel üha uuesti ja uuesti.

EVELINI LÕPUTÖÖ

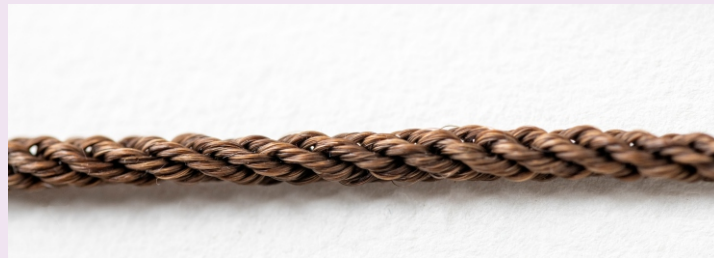
Oma lõputööd tehes avanes mul võimalus kannatlikkust ohtralt praktiseerida, kui valmistasin juustest punumise tehnikas 17 tööproovi ERM-i ja Viljandi Muuseumi uurikettidel ja kaelaehetel esinevatest punumisvõtetest.

EVELIN SIIMAN

17 ERINEVA JUUSTEPUNUMIS- TEHNIKA TÖÖPROOVID

Katsetamine, leiutamine, avastamine ja
põnevus mis sellega kaasnes, on märksõnadeks
iseloomustamaks minu lõputöö praktilise osa
tegemist.

EVELIN SIIMAN
**17 ERINEVA JUUSTEPUNUMIS-
 TEHNIKA TÖÖPROOVID**

Töötades erilise materjaliga nagu
 iseenda juuksed, lisandus uue käsitöötehnika
 proovimisele veel teistsugune –
 maagiline – tasand.

EVELIN SIIMAN
JUUSTEST KÕRVARÕNGAD

Saamaks esemevalmistamise kogemust,
valmis minu õpinguaja valu ja vaeva märgist
ehk pigmendi kaotanud juustest lisaks
tumedatele tööproovidele ka valge
kõrvarõngapaar.

TTÜ VIJANDI KULTUURIKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Siegrid Illus

Tartu- ja Viljandimaa
rüüde lõikelised
lahendused. Kaasajal
kantav kodumantlite
kollektsoon

juhendaja Inna Raud
konsultant Kristina Libe

SIEGRID ILLUS KÄSITÖÖMEISTRINA

Mulle meeldivad värvid ja kogu elu olen tundnud vajadust oma kätega midagi teha. Sauti meeldib mulle ömmelda rõivaid ja kangast kududa. Meelepärase kanga värvin endale ise. Käsitöö juurde on mind toonud huvi ja soov ise teha. Rahvarõivamustrid ja esivanemate pärand ning oskused on minu jaoks hindamatu väärtusega. Mustrid inspireerivad mind ja esivanemate hämmastavalt teadlik tekstiili taaskasutus on mulle väga südamelähedane mõtteviis.

SIEGRIDI LÕPUTÖÖ

Rüü oli Eesti talupoja kultuuris levinud kui kerge ülerõivas suvisel ajal, sõltuvalt piirkonnast nii meeste kui naiste garderoobis. Rüüd kanti suvisel ajal nii igapäevaseid toiminguid tehes kui ka pidulikematel juhtudel. Lõputöös on kaardistatud Tartumaal ja Viljandimaal kantud rüüd, kirjeldatud nende lõikelisi lahendusi ja kandmistraditsioone.

SIEGRID ILLUS

KODUMANTLITE KOLLEKTSIOON

Kollektsiooni loomisel oli inspiratsiooni-
allikaks ERMi esemekogus uuritud Mulgimaa,
Kolga-Jaani ja Torma rüüde põhilõike.

Rõivad on valmistatud
nii ühevärvilisest kui trükitud linasest ning
puuvillasest kangast. Kodumantlite lõikeline
lahendus on võimalikult originaalilähedane
rüüde põhilõikele.

Kolga-Jaani rüüst inspireeritud
kodumantel.

Helme rüüst inspireeritud kodumantli esikinnis.

Ülal ja vasakul:
Kolga-Jaani rüüst inspireeritud
kodemantlite esikinnised.

SIEGRID ILLUS KODUMANTLITE KOLLEKTSIOON

Mulgimaa, Kolga-Jaani ja Torma
rüüde ainetel.

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Torma rüüst inspireeritud kodumantli
eestvaade ja esikinnis.

Kolga-Jaani rüüst inspireeritud kodumantli
käised ja voldid.

SIEGRID ILLUS
KODUMANTLITE KOLLEKTSIOON

Mulgimaa, Kolga-Jaani ja Torma
rüüde ainetel.

Torma rüüst inspireeritud kodumantli
eestvaade ja esikinnis.

SIEGRID ILLUS

KODUMANTLITE KOLLEKTSIOON

Mulgimaa, Kolga-Jaani ja Torma
rüüde ainetel.

ETI VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Torma rüüst inspireeritud kodumantli
külgvaade ja kimarused (voldid).

SIEGRID ILLUS
KODUMANTLITE KOLLEKTSIOON

Mulgimaa, Kolga-Jaani ja Torma
rüüde ainetel.

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Agnes Vaimann

**Pärnumaa tanud:
tikandite mustrimotiivid,
valmistamine tänapäeval
ning traditsioonilised
kandmisviisid**

juhendaja Inna Raud

AGNES VAIMANN KÄSITÖÖMEISTRINA

Käsitöö on mulle huvi pakkunud lapsepõlvest peale. Õpetajate käe all ning iseseisvalt olen omandanud mitmeid oskusi. Mulle meeldivad erinevad tehnikad niplispitsist kangakudumiseni, nõeltehnikast luu- ja tohutöödeni. Isetegemine on mulle nii looming, väljakutse kui ka rõõm.

AGNESE LÕPUTÖÖ

Lõputöös on kaardistatud Pärnumaa mandrikihelkondade tanumustrid lähtudes tikandikompositsioonist ja motiividest, kasutades Pärnu Muuseumi ja ERM-i kogudes olevaid tanusid, Eesti Muuseumide Infosüsteemi kaudu kättesaadavaid materjale ning kirjandusallikaid. Töös on uuritud tanude ajaloolisi kandmisviise, et anda soovitusi tanulintide sidumisvõimaluste kohta tänapäeval. Praktilises osas valmisid koostöös erinevate käsitöömeistritega Pärnumaa üheksa mandrikihelkonna originaalilähedased tanud.

TI VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Pärnu-Jaagupi kanahändtanu. Metall-niplispits Angelika Nöps.
Tikandid tanul on stiliseeritud ning korduvate motiividega.
Kanhändtanu kurrud püsivad kaunid tugevamal kodukootud linasel.
Lihtsad eest ristatud lindid võivad olla, kuid pole kohustuslikud.

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Mihkli kikkтанu. Mihkli kikkтанu kandmine hoiab selja sirge ning pea püsti. Kikkтанude tikandid on kolme põhimotiiviga ning võivad olla tikitud nii valgetikandina kui ka värviliselt. Tanu kaunistab eriliselt volditud tanulint.

TI VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Vasakul: **Pärnu tanu**. Tikand Külli Valk. Pärnu tanu litrite saladus ootab veel lahendamist. Seniks on kaunis muster kõigile imetlemiseks. Tanu võib kaunistada ette lehviks seotud siidpaelaga.

Ülal: **Tori tanu**. Võrkpits: Mare Roos. Tanu kahe põhimotiiviga valgetikand on kaunilt võrguliste pindadega.

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Tori tanu. Võrkpits: Mare Roos. Tanu kahe põhimotiiviga valgetikand on kaunilt võrguliste pindadega.

Tavapäraselt kaunistab tanu ette lehviks seotud siidlint.

AGNES VAIMANN PÄRNUMAA TANUD

Tõstamaa torutanu. Nihilspits: Maris Raud. Uhkelt kõrge tanu on tärgeldatud ning sopis osaliselt volditud. Tanu kaunistab otsmikule seotud siidlehv ning eriti pidulikul puhul kuklale kinnitatud "liiad linnid".

ETÜ VILJANDI KULTUURIKADEEMIA PÄRANDETEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Vändra siidtikandiga lilltanu. Stiliseeritud eksootilised õied moodustavad kolmemotiivilise kompositsiooni. Tanu võib kaunistada kuklasse seotud lintidega.

TÜTÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDETEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

AGNES VAIMANN PÄRNUMAA TANUD

Audru torutanu. Siidtikand: Külli Valk.

Tanu muster sai taastatud litrite ja osaliselt nõelaaukude järgi. Tore, et see kahe põhimotiiviga muster taas tanu kaunistada saab. Tanu on pappvoodrile toestatud ja seda kaunistab otsmikul viieharulisse lehvi seotud siidlint.

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Saarde torutanu. Tülltikand: Kadri Tomasson.

Saarde kihelkonna ainukest säilinud torutanu kaunistab tüllpits. Tanu toestab volditud papp. Ümber tanu on seotud siidlint, mis otsmikul on kaheharulises lehvis.

AGNES VAIMANN **PÄRNUMAA TANUD**

Häädemeeste torutanu. Niplispits Maris Raud. Häädemeeste tanu on eriti laia ja uhke niplispitsiga kaunistatud. Tanu toestab lõike järgi tehtud pappvooder. Tanu kaunistab otsmikule seotud siidlint, mis on neljajaruliseks lehviks kokku ömmeldud.

Lilia Murs

**Käsitöömeister
Virve Valtmann-Valdsoni
jälgedes. Hääbepistes
teki tikkimine**

juhendaja Christi Kütt

LILIA MURS KÄSITÖÖMEISTRINA

Loomingulise eneseväljenduse vajadus ja teadmisjanu on minu hooandjad, et õppida inspireerivatelt inimestelt ja täiustada oma oskusi. Käsitöö on minu jaoks eelkõige sisemine tarve - vajadus luua ilu ja väljendada ennast läbi loomingut. Töötan käsitööõpetajana põhikoolis, kus saan iga päev oma erialaseid teadmisi ja oskusi ka edasi jagada.

LILIA LÕPUTÖÖ

Lõputöö uurib käsitöömeister Virve Valtmann-Valdsoni töövõtteid ja tikkimistehnikat villaste lõngadega tikkimisel. Töö praktilise osana valmis hääbepistes lilltikandiga tekk. Autori sõnul oli selle teki tikkimine nagu värviplahvatus. Talvel, kõige pimedamal ajal, tärkasid sügavmustal kangal kõikvõimalikes toonides õied, et pimedat aega valgustada ja vaatajat rõõmustada.

Detail vaibast.

LILIA MURS HÄÄBEPISTES SEINAVAIP

Vaiba tikkimisel oli aluseks Eesti Rahva Muuseumis asuv eelmisel sajandil Uku meistrite poolt valmistatud tekk ERM A 789:11.

Mustale põhjale puistatud värvide pillerkaares uhkeldab iga õis omamoodi - vaata mind! Toretsev tikitud tekk on nagu hästi häälestatud koor, kus iga liige tahaks siiski olla solist.

Karmen Kroonmäe

**Drellkirjas kootud
Jüri kihelkonna ja Kihnu
rahvarõivastest
inspireeritud rõiva-
kollektsioon**

juhendaja Astri Kaljus

KARMEN KROONMÄE KÄSITÖÖMEISTRINA

Hindan kõrgelt villase lõnga väärtust ja soovin anda panuse Eestis kasvatavate lammaste villa kasutamisele toodete valmistamisel. Olles tegelenud kangakudumisega üle 7 aasta, on minu meelismaterjaliks kujunenud just villane lõng.

KARMENI LÕPUTÖÖ

Lõputöös on välja töötatud drellkirjas kootud kangamustrite kirjeldus koos kudumisskeemidega ja nende kangaste baasil loodud rõivakollektsioon, mis on inspireeritud 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul Jüris ja 18. sajandil Kihnus kantud drelltehnikas kootud rahvarõivastest.

KARMEN KROONMÄE **DRELLKIRJAS** **KOOTUD RÕIVAKOLLEKTSIOON**

Kollektsioon koosneb kahest eri pikkusega meeste vestist ja ühest naiste vestkleidist. Esemed on multifunktsionaalsed ja sobivad igapäevaseks kandmiseks. Enamus kasutatud villastest lõngadest on autori poolt värvitud.

Minimalistlik ja soliidne disain laseb esile tulla kangamustril, struktuuril ja värvil.

Meeste pikk prusslapp ja naiste vestkleit.

Meeste pikk prusslapp.

KARMEN KROONMÄE
DRELLKIRJAS
KOOTUD RÕIVAKOLLEKTSIOON

Meeste lühike prusslapp.

ITU VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

Naiste vestkleit.

KARMEN KROONMÄE
DRELLKIRJAS
KOOTUD RÕIVAKOLLEKTSIOON

TTÜ VIJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDETEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTILI ERIALA

TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

TÜ VIJANDI KULTUURIKADEEMIA PÄRKANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA RAHVUSLIKU TEKSTIILI ERIALA

Näituse kureeris Diana Tuulik ja kujundas Katri Smitt.
Fotod: Sandra Urvak, Siegrid Illus, Karmen Kroonmäe,
Oskar Kroonmäe, Lilia Murs ja Evelin Siiman.
TÜ VKA rahvusliku käsitöö osakond
2020

Näituse valmimist toetas Eesti Kultuurkapital.

EESTI KULTUURKAPITAL